

6.8.2021

Oikeusministeriö

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 4.6.2021, VN/19068/2020

Valtiovarainministeriön lausunto Rikosseuraamuslaitosta koskevasta valtioneuvoston asetusluonnoksesta

Oikeusministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa edellä mainitusta asetusluonnoksesta. Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Rakennemuutoksen taustana on Rikosseuraamuslaitoksen vuoden 2020 alkupuoliskolla toteuttama organisaatorakenteiden toimivuutta koskeva arviointihanke, jossa otettiin huomioon ulkoisissa arvioinneissa esiin nousseet seikat, kuten aluerakenteeseen ja ohjausjärjestelmään liittyvät hankaluudet sekä toimintamallien ja käytäntöjen yhtenäistämisen tarve. Arvioinnin perusteella Rikosseuraamuslaitos laati ehdotuksen organisaatorakenteiden kehittämiseksi. Ehdotuksen perusteella valmisteltiin hallituksen esitys 57/2021 vp, joka annettiin eduskunnalle huhtikuussa 2021. Nyt lausunnolla oleva valtioneuvoston asetusluonnos sisältää lakiehdotusta täsmentävät säännökset.

Organisaatiomuutoksen tavoitteena on uudistaa Rikosseuraamuslaitoksen organisaatorakennetta sekä johtamis- ja ohjausjärjestelmää siten, että ne tukisivat nykyistä paremmin Rikosseuraamuslaitoksen ydintoiminnan järjestämistä, strategisten tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan kehittämistä. Rikosseuraamuslaitos olisi nykyistä yhtenäisempi, valtakunnallisesti toimiva virasto, jonka toimeenpanokyky olisi nykyistä parempi. Tavoitteena on lisätä toiminnan vaikuttavuutta ja yhdenmukaisuutta, millä on keskeinen merkitys rangaistusta suorittavien oikeusturvan ja yhdenmukaisen kohtelun kannalta.

Valtiovarainministeriön huomiot ehdotettuun asetusluonnokseen

Uudistusta koskeva hallituksen esitys laiksi Rikosseuraamuslaitoksesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 57/2021 vp) on vielä käsittelyssä eduskunnassa, eikä valiokunnan mietintöä ole ollut vielä saatavissa tätä lausuntoa kirjoitettaessa.

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi vaikuttaa noudattavan sitä, mitä hallituksen esityksessä on esitetty. Valtiovarainministeriö on aikanaan lausunut hallituksen esityksestä ja vaikuttaa siltä, että VM:n lausunto on otettu pääsääntöisesti huomioon hallituksen esityksen lopullisessa versiossa.

Valtiovarainministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota esitettyyn 4 §:ään. Pykälän perustelujen mukaan pykälän viimeisessä virkkeessä säädettäisiin pääjohtajan, rikosseuraamuskeskuksen johtajan ja rikosseuraamuskeskuksen yksikön yksikönpäällikön mahdollisuudesta valtuuttaa muu henkilö toimimaan edustajana tuomioistuimessa tai

muussa viranomaisessa. Perustelujen mukaan kyse voisi olla esimerkiksi Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehestä tai asianajajasta. Perustelujen mukaan ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan Rikosseuraamuslaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:ää.

Valtiovarainministeriön mielestä esitetty säännös, jonka mukaan asetuksessa nimetyt virkamiehet voisivat valtuuttaa ”muun henkilön toimimaan tässä tarkoitettuna edustajana” on sanamuodoltaan laajempi, kuin voimassa oleva Rikosseuraamuslaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §, joka mahdollistaa edustamisen delegoinnin vain virkamiehelle. Esitetty 4 § kaipaa tarkennuksia. Viranomaisen edustaminen tulisi lähtökohtaisesti edelleen rajata virkavastuulla tapahtuvaksi tai sitten tarkasti perustella, miksi siitä tulisi säädöstasolla luopua. Tuomioistuimessa viranomaisen edustajana saattaa olla perusteltua käyttää myös asianajajaa taikka luvan saanutta oikeudenkäyntiavustajaa.

Asetusluonnoksen vaikutukset julkiseen talouteen

Ehdotetut muutokset toteutettaisiin Rikosseuraamuslaitokselle valtiontalouden kehyspäätöksissä ja valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen mukaisesti.

Esityksellä ei olisi suoria taloudellisia vaikutuksia, koska tarkoitus ei olisi vähentää henkilöstön kokonaismäärää eikä muuttaa nykyistä toimipaikkaverkostoa eikä toimitiloja. Muutos voi vähentää matkakuluja erityisesti kehittämis- ja hallintotehtävissä työskentelevien osalta. Toisaalta virkajärjestely- ja palkkausjärjestelmämuutostarpeiden arvioidaan jonkin verran nostavan henkilöstön palkkakuluja muutostilanteessa.

Mikäli Rikosseuraamuslaitoksen tuloksellisuus uudistuksen myötä paranisi siten, että uusintarikollisuus vähenisi, tuottaisi se yhteiskunnalle kustannussäästöjä. Vapautuneiden vankien rikoshaitoista, päihdehaitoista, muuta väestöä heikommasta terveydestä, työttömyydestä ja kuolleisuudesta syntyy yhteiskunnalle n. 1,5 miljardin euron kustannukset. Uusintarikollisuuden lasku nykyisestä 65 %:sta 61 %:iin tuottaisi laskennallisesti noin 200 miljoonan euron vuosittaisen säästön. Taloudellinen hyöty kohdentuisi laajalti eri sektoreille kuten terveydenhuoltoon, sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon toimijoihin sekä maksettaviin sosiaalietuuksiin eikä sitä voitaisi vähentää Rikosseuraamuslaitoksen budjetista.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Sami Yläoutinen